

Autorka sa venuje vymedzeniu a definícii dramaterapie a zostavila tabuľky na zatriedenie dramaterapie medzi iné spoločenskovedné disciplíny, resp. charakterizuje formy terapie. Definuje dramaterapiu podľa K. Majzlanovej, ktorá je hlavnou predstaviteľkou tohto smeru na Slovensku.

Socializácia má rôzne etapy, intenzitu a formy. V socializačnom procese dôležitú úlohu má sociálna rola, ktorá prispieva k integrácii osobnosti. Pozorujeme u dnešných detí a mládeže tzv. sociálny hlad – potrebu patriť do skupiny. Prevencia spočíva v nájdení vhodnej rovesníckej skupiny, ako autorka upozorňuje vo svojej štúdií. Spoločné prežívanie vytvorí sociálnu spolupatričnosť. Na skupinové stretnutia autorka ponúka scenár, ktorý obsahuje konkrétne techniky, cvičenia, ako i modifikácie a rozpisy na konkrétne indikácie cieľovej skupiny.

Prínos dramaterapeutických stretnutí autorka vymenúva v oblastiach socializácie, emocionalizácie, identifikácie a kognitivizácie. Nemenej výrazným vplyvom je zlepšenie kooperácie a duševnej hygieny zúčastnených.

V závere uvádza, že dramaterapia je reálnym prostriedkom, metodikou, ako zlepšiť životaschopnosť, emocionalitu, osobnú kompetenciu mladých ľudí. Poukazuje na potrebu zintenzívniť supportívnu starostlivosť v školských zariadeniach, a to najmä u marginalizovanej skupiny detí a mládeže.

V 24 členských štátoch EÚ sa sociálne problémy v rebríčku problémov nachádzajú na 3. mieste. Ako jednu z príčin uvádzajú, že chýbajú protektívne faktory vo výchove. Monografia ponúka také alternatívne prístupy v edukácii, ktoré sú nápomocné pre pedagógov – triednych učiteľov, výchovných poradcov, koordinátorov prevencie, ktorí sa najčastejšie stretávajú s výchovnými problémami svojich zverencov. Okrem toho monografia ponúka bohatý zoznam najnovšej vedecko-výskumnej a odbornej literatúry, ktorá je dostupná pre pedagogickú verejnosť.

Albert, Sándor zost.: *Uplatnenie pedagogickej terapie a dramaterapie v procese edukácie*. Komárno: Univerzita J. Selyeho, 2009, 75 s. ISBN 978- 80- 89234- 80-6

Sondy aj do vedomostí pedagógov

Tomáš Oravec

PaedDr. Patrik Šenkár, PhD., sa už po niekoľký raz pustil do nevďačnej a neprebádanej oblasti interpretovania literárnych diel, tentoraz pre deti a mládež, resp. pre školopovinnú mládež. Opäť na domácej alma mater (Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, tamojšej Fakulte stredoeurópskych štúdií a Katedre areálových kultúr) vydal opäť vlastným nákladom (predtým to bola r. 2008 interpretačná príručka *Možnosti interpretácie literárneho textu*) prepotrebnú štúdiu (ak chceme: metodickú príručku alebo skriptá) s názvom *Vybrané sondy do príbehov pre deti a mládež* (Nitra 2010).

Ide o vyše 100-stranovú publikáciu v šiestich kapitolách so záverom, obsahlym poznámkovým aparátom, ešte obsahľejším zoznamom literatúry a prílohami, ktorá z pohľadu pedagóga na vysokej škole mapuje v teoreticky a poučné zameranej úvodnej časti a následnej návodovej praktickej časti fenomén detskej literatúry, v historickom priereze často zaznávaný, ale niekedy prehnane (najmä z ideologických dôvodov v minulosti) preferovaný. Táto publikácia je však triezvym a najmä veľmi poučným pohľadom na tento literárny jav, pretože ak naša (nielen škopolopovinná) mládež nečíta, priznajme si, je to čiastočne aj naša vina – dospelých či pedagógov, nehovoriac o autoroch, ktorí majú ponúkať skutočne len to najlepšie, lebo u tejto generácie sa pestuje vzťah k čítaniu možno na celý život. A práve priebeh tejto prípravy na čítanie i príručné návody na možnú interpretáciu niektorých diel sa podarilo dr. Šenkárovi vtessať do uvedenej príručky. Záujemcovia z radov pedagógov i prostí čitatelia s podrobnejším detailnejším záujmom o lektúru pre našu mládež sa iste s vďakou obrátia na túto knižku a inšpirujú sa ňou pri interpretácii aj ďalších textov.

A aké texty ponúka autor v tejto hutnej knižke?

„Rešpektujúc zákonitosti vývinovej psychológie vyžadujú literárne vzdelávanie aj literárna výchova celú škálu literárnych schopností, ktoré sa postupne vyvíjajú... Základnou črtou detského vývinu je dynamika a postupnosť.“ (P. Šenkár, c. d., s. 21) To nie je len axióma, ktorú autor niekoľkokrát zdôrazňuje, ale v prístupe k rozoberaným textom je to aj dôsledne uplatňovaný postup z metodického hľadiska v tejto publikácii.

V úvodných častiach, ktoré sú väčšmi venované pedagógom na zopakovanie aj obširne zhrnutie problematiky, sa autor dôsledne a z rozličných uhlov pohľadu i priemetu venuje fenoménu literatúry pre deti a mládež v kapitolách, ktoré majú aj výrečné názvy v zmysle nomen – omen:

1. *Proces vytvárania literárneho vedomia človeka*, kde sú nielen rozobraté, ale aj zhrnuté fázy čitateľského vedomia mladých a postupne dospievajúcich, ale aj vyspievajúcich recipientov literatúry, samozrejme, ak to treba, pod správnym vedením či iba usmerňovaním oduševneného pedagóga „z krajiny literatúry“, kde najmä tá detská mala (žiaľ, možno už v minulosti) svoj cveng a slovenská detská literatúra bola v určitých obdobiach pojem, čo zostáva v pamäti vtedajších vnímateľov tohto fenoménu navždy. Tu máme na mysli medzivojnovú a niektoré obdobia či etapy rozvoja povojnovej detskej lektúry, ktorých kladné stránky autor spomína aj na iných miestach knižky.
2. *Príbehová próza pre deti a mládež v slovenskom kontexte* je chronologickým prehľadom i podrobnejším pohľadom na „príbeh jednej literatúry“, ktorý je rozvinutý v ďalšej kapitole.
3. *Vývin slovenskej príbehovej prózy pre deti a mládež*, kde sa autor vracia až do predumeleckého štádia jej vývinu a tým zároveň mapuje a približuje periodizáciu detskej a mládežnickej literatúry podľa rôznych náhľadov rozličných literárnych vedcov a najmä literárnych historikov, pričom neopomenul

skutočne ani jedno dôležité meno v tomto vývine nielen pri pohľade na mená autorov, ale ani na taký excelentný jav, ako boli „literárne“ časopisy pre najmenších a postupne väčších čitateľov, čoho dôkazom je aj spomenu-tá literárna a chronologická periodizácia.

4. *Pohľad na príbehovú prózu pre deti a mládež z aspektu veku čitateľa* je už podrobnejšou sondou do jednotlivých „čitateľských“ období a záujmov mladých čitateľov opäť z hľadiska autora štúdie aj z pohľadu periodizácie.
5. *Žánre slovenskej príbehovej prózy pre deti a mládež* je posledná obširna teoretická kapitola v prvej časti knižky a v prehľade, zameranom väčšmi na budúcich interpretov tejto literatúry, teda najmä pre pedagógov, stojacich pred žiakmi, ktorých majú nenásilnou, prístupnou a príťažlivou formou priviesť k čítaniu toho, čo im môže väčšinou umelecky zameraným textom pomôcť pri orientácii ako mladým (nezaťaženým) čitateľom (alebo zaťaženým rozličnými nešťastnými konzumnými druhmi lektúry) nielen v duševnom svete, ale aj vo „všednom“ svete okolo seba v prostredí, kde žijú a vyrastajú. Veď si len uvedomme, koľkými spoločenskými, ideologickými i ekonomickými zmenami prešli posledné tri generácie súčasnej našej spoločnosti a „čo to s nimi urobilo“, ak by sme chceli uvažovať nad tým slovami predvolebných plagátov. Je to fenomén, ktorý sa bude dať zo všetkých strán skúmať a pochopiť iste až v perspektíve niekoľkých rokov, možno desaťročí.

Práve preto je dôležitý interpretačný pohľad dr. Šenkára na literatúru pre deti a mládež v ďalšej, najrozsiahlejšej kapitole jeho publikácie *Interpretačné sondy do emblémových ukážok slovenskej príbehovej prózy pre deti a mládež*, ktorá sa zaoberá v piatich podkapitolách starostlivo vybranými interpretačnými pokusmi – práve s výstižným názvom sondy – do zvolených diel M. Ďuríčkovej, K. Jarunkovej, A. Vášovej, D. Kováča či E. Gašparovej, teda všetko autorov, ktorých diela ocenili nielen čitatelia tejto literatúry doma i v zahraničí, ale ktoré z tohto pohľadu oceňuje aj autor tejto knižky. Bolo by preto prehreškom nespomenúť, že po krátkych medailónoch spomínaných autorov sa každá podkapitola zaoberá dôsledne a minuciózne všetkými interpretačnými rovinami týchto diel (hádám okrem jazykovej, čo by bol zaiste námet aj na osobitnú štúdiu, lebo do spomínanej knihy sa nehodí).

Napokon vidno, že ani výber žánrov, ani výber autorov nebol náhodný: rozprávanky (sic!) prvých dvoch spomínaných autoriek, novela A. Vášovej, poviedka D. Kováča či román E. Gašparovej tak dávajú nahliadnúť nielen do detského sveta, vyrozprávaného dospelými spisovateľmi, ale umožňujú aj dr. Šenkárovi posunúť ich interpretáciu do takej roviny, aby bola iniciačná, novoobjaviteľská a inšpiračná hoci pre učiteľov a učiteľky (na nižších typoch škôl asi v obrátenom poradí) a ich uvažovanie o tom, o čom je celá táto knižka: ako priviesť naše deti a mládež k svetu literatúry: fantázie, premýšľania, obrazotvornosti, uvažovania i zamyslenia sa nad sebou samým a svojím svetom hoci z pohľadu

nevinnej detskej duše a jej sveta. Ako pri čítaní napríklad aj ukázať, že literatúra – to nie je písanie nezmyselných, ale „úderných“ esemesiek (samozrejme bez interpunkcie), že správne písanie diktátov sa dá naučiť aj množstvom prečítanej literatúry, nie zbytočným bifflovaním tzv. vybraných slov a poučiek o písaní interpunkčných znamienok, najmä čiarky, (však, pedagógovia!?), že čítanie obohacuje, nie osprostieva ako pozeranie neokrôchaných (vraj) filmov či bojových hier, že lektúra je aj krôčikom k svetu dospelých, a to inému, ako poznáme dnes zo života okolo seba v tzv. politike či tzv. podnikaní, nehovoriac o podsvetí, že... Tým nechceme znižovať úroveň textu P. Šenkára, práve naopak: chceme ho dať do kontrastu s tým všetkým, s čím sa dnešná mladá generácia stretáva, ak vôbec prejaví záujem „o písmenká v knihe“, a ktorá možno ani nevie, ako ju to môže obohatiť, čo jej to môže dať do celého života. A nielen jej, ale aj nám, ktorí raz budeme v spoločnosti závislí na tom, ako sa k nám generácia dnešných mladých zachová, ako nás bude vnímať ako svojich predchodcov, ktorí v tej slušnejšej časti pre ňu niečo vybudovali a zanechali vo všetkých oblastiach života. K tomu ich však privedie – trúfame si povedať – iba dobrá výchova, hoci aj pomocou knihy. A o to v celej spomínanej publikácii autorovi textu išlo. Nie je poučavý, ale poučný. Nie je vtieravý, ale inšpiračný. Nie je násilný, ale objavný. Skrátka sondy nielen do literatúry, ale aj do jej vnímania a pochopenia i celého života okolo seba. Lebo ako zdôrazňuje autor: „V každom čitateľovi ostáva čosi z „naivného“ stotožňovania literatúry a skutočnosti, pre každého čitateľa je literatúra aj kusom jeho života a skúsenosti. V každom človeku funguje vedomie literatúry ako semiotickej hry na život a zároveň aj prijímanie a akceptovanie literatúry ako hodnoty (a tu dodajme: nielen – pozn. T. O) literárneho vzdelania“ (P. Šenkár, c. d. s. 23).

Šenkár, Patrik: *Vybrané sondy do príbehov pre deti a mládež*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa – Fakulta stredo-európskych štúdií, Katedra areálových kultúr 2010, 98 p. ISBN 978-80-8094-362-2